

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Nr.3885 Sc.

CONCURS.

Au devenit vacante și pentru anul viitoriu școlar 1887/8 se vor conferi pe calea concursului 14 stipendii câte de 60 fl. destinate din fondurile archidieceșane pentru elevii din despărțământul pedagogic al seminarului archidieceșan de aici.

Concurenții au să se prezenteze suplicile la consistoriul archidieceșan inclusiv până în 15 August st. vechiu, a. c. instruate cu documentele următoare:

a) atestat dela oficiul parochial din comuna, la care aparțin, despre aceea, că sunt români greco-orientali;

b) testimoniu școlastic despre progresul făcut în studii în anul din urmă;

c) atestat dela primăria comunală despre pozițiunea socială a părinților și despre starea lor materială;

d) eventual alte atestate recomandătoare.

Sibiin, 16 Iuliu, 1887.

Consistoriul archidieceșan.

Sibiin, în 7 August.

În unul din numerii precedenți ai diarului nostru ne am ocupat cu afacerile economice ale statului vecin român așa, după cum le am aflat din un raport adresat de consulul austro-ungar din Tulcea către guvernul nostru.

Voim să continuăm în obiectul acesta și să punem sub ochii cetitorilor nostri raportul consulului din Ploesci, ca să putem trage conclusiunile noastre:

„Starea economică a României în anul 1886 nu se prezintă în un colorit îmbucurător.

Esportul de grâu în anul trecut a fost 299,000 toanne față cu 383,000 toanne din anul 1885.

Diferința aceasta de 84,000 toanne este de a se ascrie în contul războiului vamal cu Austro-Ungaria.

Tot asemenea a scăzut esportul de orz cu 85,000 toanne și cel de ovės cu 32,000, pe când cucuruzul s'a esportat cu 59,000 toanne mai mult și sēcara deasemenea cu 32,000 mai multă ca în anul trecut.

Prețurile în bucate au fost cu mult mai scădute, ceea ce a dat ansă la multe bănueli din partea cultivătorilor.

Cultura vitelor încă nu a făcut progrese în spre bine, și aceasta tot din cauza, că granițele austro-ungare pentru vitele române sunt de mult închise.

Cu toate acestea esportul de vite a progressat față de anul trecut cu 5,798 capete — care rezultat îmbucurător

este de a se atribui legăturilor, ce are România în privința aceasta cu Italia.

Esportul acesta însă departe de a fi adus venit în țeară și aceasta din motiv, că prețurile pe piațele italiene sunt cu mult mai mici ca prețurile de pe piața Vienei, cumpărătorii italieni ofer pentru o păreche de boi de calitate primă 19½ napoleondori în aur, cari fac circa 195 fl. v. a. ear pentru o păreche de boi clasa a doua 14 napoleoni circa 140 fl., până când în piațele Vienei tot aceeași marfă avea căutare până la 400 fl. resp. 300 fl. calitatea a doua, și așa după detragerea speselor de transport totuși este o diferență în preț de 150—160 fl.

Isvorul acestei calamități cu privire la reducerea prețurilor pe piațele italiene este de a se căuta în călătoria cea lungă pe mare, — în care vitele se slăbesc cu desăvîșire și scad cel puțin în cantitate și calitate cu 10%. Mai vin apoi și speșele de transport, cari sunt întreit așa de mari, ca cele pentru piața din Viena. Esportul de rimători s'a înmulțit cu 9,000 capete, până când esportul de oi și capre a scăzut cu 67,000. Tot asemenea a scăzut esportul de pei brute cu 5,300 măji metrice.

Folosul din războiul vamal între Austro-Ungaria și România l' trage Germania, și cu deosebire aceasta și-a asigurat în România o pieață sigură pentru ferul brut din Silesia, cuiele de păpuși, cuiele de drot, potcoave, vase de cusitor, pălării, mănuși, cămesi, strimfi, ace de cusut, hârtie, ferărie pentru uși, ferestri, lăcate și sticlărie și tot felul de colorituri de anilin. Tot asemenea Francia a cucerit terenul în negoțul cu zăhar, liqueur, mētasă, și tot felul de țesături de lână. Nu mai puțină silință și dă Italia și Rusia ca să introducă în piațele române unii articuli importați până aci de Austro-Ungaria și silința lor este până aci încoronată de succese destul de mari.

Dorința românilor de a crea o industrie poprie nu s'a putut realiza cu introducerea tarifului autonom. E drept, că în anul curinte s'a stabilit aici o fabrică de postav a consorțiului din Brașov „Reisz, Scheer și conșoții,” care pe an poate prelucra la 200,000 oca de lână și poate da la 150 de lucrători ocupațiune dîlnică, dar aceasta e departe de a putea corespunde producțiunei celei mari în acest ram de economie, de unde urmează, că prețurile lănei au scăzut tare, fără ca în schimb să poată produce atât postav, cât e de lipsă pentru ținut.

De asemenea s'a așezat un stabiliment de funărie în Buzău și în Pitești, în cari lucră câte 6—10 oameni și mai mulți pielari cu deosebire în Ploesci, fără să poată susține concurența cu neguțătorii franceși și germani.

Pe terenul economiei de câmp încă nu se observă îmbunătățiri și afară de mașinile de sēmănat alte mașini agricole nu au prea cuprins teren.

Proprietarii lucră pământul cu spese tare puține, căci plata unui dîleriu e la dî numai un franc și victul, ear

semēnarea unui hectar întreg costă 12 franci și seceratu 29 franci.

România acopere trebuințele în cai din Ungaria, deoarece statul nu are decât la Nucet o herghelie de 26 armăsari și 400 iepe și alta mai puțin însemnată la Poscani.

Vitele cornute sunt de tot neglese, de o statură mică slăbuță și de coloare sură, a căror întreținere cu tului de cucuruz și vara la pășune nu prea costă mult, de unde urmează, că vacile dau prea puțin lapte.

Cea mai mare îngrijire se pune pe rimători, cari în România sunt de 3 soiuri și aduc frumoase venit, când le e asigurat esportul.

Dintre turmele de oi, — cele mai multe sunt aduse aici din Transilvania și esportul a dî e nimicit prin războiul vamal, pe când înainte cu un an doi se esportau 20—30 mii capete de oi.

În ținutul Prahovei sunt și 9 mori de făină, cari macină la an peste 247,500 măji metrice de grâu și așa fiind acum vama de 12 franci pentru o maje metrică, făinile austro ungare și-au pierdut aici piața.

Tot în ținutul Ploescilor sunt 11 fabrici de spirt, dintre cari 2 lucră pentru esport, ear celelalte pentru consumul din țeară și la dî produc peste 50 hectolitru spirt. Darea care era până aci de 38 franci, pentru un hectolitru s'a urcat la 76 franci, dar în schimb a primit favoruri la tariful căilor ferate pentru transport așa, că după 10 maji metrice din Ploesci până peste Budapesta—Kelenföld abia se vine 499 lei și astfel e înlesnită concurența cu spirtul austro-ungar.

Până aici raportul consulatului austro-ungar din Ploesci. Din acesta ne putem convinge, că România nu putea să facă concurența vitelor austro-ungare pe piațele din Viena, fiind soiul vitelor române cu totul tot altul, decum e soiul vitelor unguresci, și a fost o nebulie a susține, că agricultura în Ungaria ar avea să sufere la cas de a se renoi convențiunea. Pe când lucrul se are astfel, monarhia noastră suferă mari pierderi în produsele ei industriale, sașii din giurul Brașovului, românii din giurul Sibiului, precum și sēcuii stau să ia lumea în cap, fără ca să fi vădut noi vr'un ciocoiu de ai nostri îmbogățindu-se din vite ori din grâne, — deoarece astăzi prețul bucatelor și al vitelor nu-l mai stabilește nici Ungaria nici România, ci America, India și Rusia și dacă acolo recoltele sunt bune, prețurile la noi au să dea înapoi, ear dacă acolo recoltele sunt rele, atunci aceste se urcă și la noi, ori stau în legături de contract cu statele vecine ori ba.

Încăpăținarea agrarilor nostri a avut deci drept rezultate, că în România domnul plătesce un rind de vestminte aduse din Francia cu 120 franci, ear postovarii din Brîn falimentează, și cei din Brașov

FOIȚA.

Pățenii din viața unui colonist german din Rusia sudică.

(Spre ilustrarea situației interne din Rusia serie Thiessen în „Deutsche Zeitung.”)

I. Un dar împărătesc și urmările lui.

În anul 1869 dăruise împăratul Rusiei Alecsandru al II-lea un teritor de mare estindere în Rusia sudică pentru o dreaptă împărțire între coloniștii germani. Din acest teritor între alții trebuia să se împărțască și vre-o 1563 familii menonite*).

Ucasul împărătesc, prin care s'a dispus aceasta, s'a comunicat organelor administrative din cele 56 comunități menonite și s'a introdus totodată în protocolul fie-cărui comune. Bucuria coloniștilor însă, precum cu puțin după aceea cu amar a trebuit să se convingă, a fost prea înainte de vreme, pentru că 300 familii din cele 1563 au rămas cu totul eschise dela bine facerea amintită. Între acestea me numeram și eu cu ai mei. Ear cei mai mulți ceva mai norocoși adevă 1200 familii primiseră numai 2/3 din pământ

promis. Astfeliu cam 20,000 jugere, dacă nu mai bine au rămas în mâinile șarlatanilor, cari prin pactul secret făcuseră cel mai bun câștig. Deoarece, până când aceștia pentru câte un juger pământ arător s'au lunci — fēnațe, plăteau numai câte 10 până la 25 Kopjek-i*), coloniștii plăteau pentru nesce părțile cu mult mai mici și poate și mai ne-fructifere câte 5 până la 10 ruble.

Așa dară era o mare diferență la mijloc, ba chiar colosală diferență, dacă vom mai socoti și ne-favorabilele relații, în care se aflau coloniștii.

Surprinși de nedreptatea, ce li s'a făcut, căpeteniile celor înșelați, se pun în curēnd în înțelegere unii cu alții și hotărăesc, ca să-și aleagă doi reprezentanți, cari să facă pașii trebuincioși pentru procurarea informațiunilor necesari în aceasta afacere. Ei erau deplin convinși din capul locului, că aci este vorba de o mare greșală cu voie sau fără voie, pentru că darul împărătesc nu se poate detrage nimeruia. Ear dacă cumva împăratul și-ar fi schimbat hotărîrea sa, aceasta împrejurare la toată în tēmplarea li s'ar fi făcut cunoscut celor interesați. Așa rezonau ei.

Comunitățile menonite și-au ales de plenipotențiații lor pe predicatorul Franz Janak și pe mine însumi. Pe atunci eu eram econom. Predicatorul

însă nu se putea decide spre nici un pas mai rezolut, pentru că îi era teamă să se pună pe picior de luptă cu oficialii sei. Întraccea se lășase pretutindenea credința despre falsificarea mandatului împărătesc cu privire la împărțirea teritoriului dăruit. Dar predicatorul a mărtusit-o espres, că din pricina familiei sale nu poate să se pună în conflict cu organele politice. Eu cu toate aceste nu m'am înfricoșat a urmări și a cerceta mai departe după adevăratele cauze a numitei întēmplări, — reșimat pe noua ordinațiune iudițială, proclamată cu cea mai mare pompă la 1864, în sunetul căreia fie care cetățean se bucură de aceleași drepturi în fața judecătorilor din întreagă împărăția rusească. Înainte de toate am îndreptat două rugăminte în scris către ministeriu, cerēnd deslușirile cuviincioase în afacerea noastră. Acestea au rămas fără răspuns. După aceea m'am hotărît a-me presenta în persoană la Petropolea.

Într'o audiență mi-a declarat ministrul, general-adjutant Selenoj, că nici o rugare nu i-a venit până acum din partea coloniștilor germani în scris. Trebuie să fie la mijloc vre-o eroare sau vre-o intenționată înșelăciune, ce ușor a putut obveni în îndelungata cale din sudul Rusiei până în Petropolea. În persoană am așternut ministrului o nouă rugare în scris.

(Va urma.)

*) O sectă religioasă.

*) „К О П Ж Е К Ъ” un ban rusesc în valoare de 1½ cr. v. a.

și Cîsnădie sistează munca, deoarece ați o mașină metrică de lână variază dela 80—90 floreni, și în România, unde e destulă, e cu prețuri bagatele.

Economii nostri de oi aici sunt buni numai să plătească dări mari pentru vitele, ce le au în România, dar ca să și poată aduce lână de acolo să o prefacă în bani, de aceea nu se mai îngrijesc părintescul guvern, ci o lasă în mâna lui Dumnezeu.

E destul de trist, că trebuie să simțăm România pagube înfricoșate din cauza acestui război vamal, și e destul de trist, că industrieii cei dela noi mor de foame pe timpul secerișului, dar aceasta așa e; așa e rezonul de stat, dacă e vorba că statul nu e totalitatea cetățenilor, ci numai a lor câțiva proprietari și nescari evrei, cari fac treburile în contul tuturor fără pic de scrupuli și remușcare de conștiință.

Să avem însă speranță în înțelepciunea celor din Viena și să ne facem zile bune, dacă va fi să se întâlnească regele Ungariei cu al României la Cluș.

Revista politică.

Mare ferbere domnesce încă în castelele populației din Boemia. Foile cehice de o parte atacă dilnic și vehement nu numai pe ministrul Gautsch, dar pe întregul cabinet austriac și în atacurile lor aruncă câte o săgeată otrăvită și în guvernul maghiar. Dealtă parte cearta între partidul ceh și cel german se continuă cu înverșunare. Cu prilejul esmiterii unei ordinațiuni pentru alegerea nouilor deputați în locul celor ce au părăsit dieta, Dr. Schmejk al a adresat în numele colegiului membrilor de încredere poporului german din Boemia un manifest, în care se aduce aminte de nedemnele purtări, ce germanii au trebuit să le sufere în earna trecută din partea cehilor, apoi continuă: că majoritatea cehică, care singură a rămas în parlament, în loc să apreteze cererile germanilor, în grabă și cu mare bucurie a declarat mandatele celor ce au repășit de vacante, și cehii în enunțările lor și acum ca și mai înainte s'au pus pe terenul separatismului. Cu nimic nu s'a îmbunătățit starea de mai înainte, nimic nu s'a întemplat, ce i-ar putea face pe germani să părăsească politica de abținere. Poporul german trebuie să aleagă numai astfel de bărbați, cari vor exercita aceasta politică.

Mandatul marelui Sbornie și al regenției bulgare s'a încheiat cu ziua de 2 August, și Bulgaria s'a pus soartea în mâinile mult doritului principe Ferdinand I de Coburg. A fost mare curajul acestui bărbat, pe care foile îl consideră numai de un aventurier. Cine mai credea, că pe lângă atâtea amenințări, principele se va duce în Bulgaria, dar a făcut-o, după cum dăde, el pentru recunoștință, ce o păstrează națiunii Bulgare. Și tot pentru națiunea bulgară principele a sâvârșit actul solemn al depunerii jurământului și sîrutând evangelia și crucea s'a așezat pe tronul țarilor bulgari.

La sâvârșirea acestui act solemn entuziasmul a fost la culme, dignitarii Bulgariei sosiau grămadă din toate părțile, ca în numele poporului să felicite pe Ferdinand I; ear oficerii purtară pe umere pre supremul lor comandant.

Deodată cu sosirea lui pe tronul țarilor bulgari, principele a adresat poporului bulgar următoarea proclamațiune: Noi, Ferdinand I, din grația lui Dumnezeu și din voința poporului principe al Bulgariei! În momentul serbătoresc, în care Noi am depus jurământul marelui adunări în vechia capitală bulgară, facem cunoscut poporului nostru mult iubit, că am luat în mână regimul țerei și că o vom ocărui pe baza constituțiunii spre gloria, mărirea și desvoltarea ei, spre care scop ne vom pune toate silințele și vom fi totdeauna gata a ne jertfi viața pentru fericirea ei.

Ocupînd vestitul tron al țarilor bulgari, considerăm de sfîntă datorie a mărturisi bravului popor mulțămita noastră sinceră pentru încrederea, ce ne-o a dovedit-o prin alegerea noastră de principe al Bulgariei, precum și pentru atitudinea sa înțeleaptă și patriotică în cursul grelelor timpuri, prin care a trecut țara. Nisuițele energice ale națiunii pentru apărarea independenței, onoarei și intereselor sale i-au câștigat simpatia întregii lumi civilizate și a umplut de încredere pe fie carele, că națiunea merită un strălucit viitor. Aduc mulțumiri regenților și ministrilor pentru conducerea înțeleaptă și fericită, apărînd astfel în cele mai critice momente independența țerei noastre. Avînd deplină convingere, că poporul nostru și brava armată se vor grupa împrejurul tronului nostru și ne vor sta în ajutor în toate silințele noastre pentru fericirea patriei, învoacă binecuvîntarea lui Dumnezeu la toate întreprinderile noastre. Trăiască Bulgaria liberă și independentă.

Principele călătorește acum cruciș și curmedîș prin Bulgaria, bucurîndu-se în tot locul de simpatiile poporului bulgar.

Călătoria principelui e comentată de toate foile europene, unele se exprimă favorabil, altele de tot nefavorabil, și e lucru misterios, că chiar și foile austriace și germane condamnă întreprinderea principelui. „Nord“ publică o vehementă notă oficioasă contra principelui Coburg și declară, că aventura lui va avea în curînd un sfîrșit de tot tragic. Un corespondent al acestei foi și prețin al lui Giers declară, că Rusia nici acum nici mai tîrziu nu va recunoaște pe Ferdinand nici chiar ca regent provizor. Călătoria principelui e numai un mijloc de intrigă. „Nowoje Wremja“ scrie: Fără Rusia cestiunea bulgară nu se va descurca, căci nu e altă basă de descurcare de cît cunoscutul program rusec.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

S-Sebeș, în 3 August 1887 (*Absențiile școlare*.) Venerabilul consistoriu arhiepiscopesc gr. or. prin circulariul seu Nr. 2972 Scol. 1887 sub p. 2, întrebă pe conferințele învățătoresci:

„Cari sunt cauzele, pentru cari absențiile școlare sunt prea numeroase? și prin ce s'ar putea delătura acest inconvenient împedecător în instrucțiunea poporală?”

Aici sub absențiile școlare au a se înțelege: atât pruncii cei obligați la școală și nu cercetează de loc școala, cît și cei ce frecventează școala însă lipsesc dela școală mai mult ori mai puțin.

Încât privește instrucțiunea obligatorie, aceea la popoarele culte de ați s'a început încă cu secolii înainte și anumit: în Sacsonia încă cu începutul secolului al 16-lea s'a proclamat pentru prima oară doctrina că: educațiunea individuală este cea mai mare datorie socială; în Sacsonia mai înainte s'a dat în mîna puterii publice dreptul de constrîngere pentru părinți, față cu educațiunea pruncilor lor.

Încă în anul 1573 electorele Ioan George dede o ordonanță, carea cuprindea aceste cuvinte memorabile;

„Voim și ordonăm, ca autoritățile fie cărei comune să ridice școli regulate; ca fie care (părinte) după îndemnul păstorilor (preoților) să i trimită la școală copii, îndată ce vor avea vîrsta recerută, pentru a învăța a se depărta dela rele și trîndăvie și ai face se creadă în frica lui Dumnezeu, precum și în aptitudinea disciplinei.“

Ear în Prusia încă s'a luat măsuri energice față cu obligarea învățămîntului sub Frideric cel mare.

Regulamentul general al școalelor de Friderich al Prusiei promulgat la 12 August 1763 începe astfel:

„Frideric, rege etc. etc.

.... „Credem dar util și necesar de a pune fundamentul fericirii obștei, întocmind o instrucțiune rațională și totodată și cristiană, spre a se da tinerimei și frica lui Dumnezeu și cunoștințele folositoare.

Drept aceea recomandăm tuturor (celor competenți) de a executa cu o îngrijire scrupuloasă acest regulament, care s'a făcut pentru binele supușilor nostri; și de a face, ca ignoranța cea atât de prejudiciabilă să dispară.“

Cu astfel de preambul își începe regulamentul Friderich cel mare.

În acest regulament se prescrie, că fie-care părinte tutor și stăpîn au să trimită la școală pe băieți și băete dela al 5-lea an împlinit până la al 13-lea și 14-lea an. Ear absențiile se pedepsiau cu 16 groschen (30 cr.), fără nici o deosebire și cu cea mai mare strictețe.

Astfel, pe cînd la noi s'a început obligătatea instrucțiunii numai de cîteva decenii, în statele cele culte de ați s'a început cu unul până la 3 secolii.

Scim — după date — că la noi și ați cam două cincimi adecă 40% din numărul celor obligați a frecuenta școala nu o frecventează de loc.

După legea noastră școlară „Normativul“, care e basat pe legea pozitivă art. 38 din 1868, sunt emiși dela îndatorirea de a frecuenta școala 1. Cei ce dovedesc, că primesc o instrucțiune privată corespunzătoare, și 2. Cei atacați de vre-o boală incurabilă trupească sau spirituală.

Instrucțiune privată se scie, că poporul român nu da copiilor sei, rămîne dar numai p. 2.: cei atacați de morburi incurabile.

Față cu acest punct scim cu toții, că românul nu stă pe o treaptă mai slabă, ca alte popoare, ba putem dăce, că ocupă un loc de frunte. Și la nice un cas — luînd terminul general — nu va trece peste 6% din numărul celor obligați.

Încât privește micimea unora? nice decât nu e cauză de escusare; căci dacă în Germania sunt obligați a frecuenta școala dela 5 ani, pentru ce să nu poată cerceta băieții români dela al 6-lea an?

Lordul Brugham, carele era poate unul din cei mai învățați ai timpului seu, dăcea în 1835 în camera lordilor: „Acela care nu a observat bine pe copii, nu scie, că ei sunt mult mai capabili de a învăța mai înainte de 6 ani ai vîrstei lor decât mai tîrziu. Copilul înaintea acestei vîrste nu este nici leneș, nici indolent, nici vițios; din a sa natură el este un animal mic activ, curios, întrebător și dispus de a învăța. Pentru mine (adaugă lordul) mai că aș îndrăzni a dăce, că am învățat mai mult dela 2—6 ani, chiar mai înainte de a merge la școală, decât aș fi putut să învăț mai în urmă, chiar de aș trăi până la 80 de ani.“

Me a cuprins mirarea, cînd am cetit datele publicate dela școala din Boița.

Boița un sat-orăș, unde oamenii se ocupă puțin cu agricultura. Aci din vreo 200 elevi obligați a frecuenta școala, s'a eliberat de a o frecuenta 50 băieți și băete. Pe cînd după împregiurările, în cari se află aceasta comună, din punct de vedere sanitar și al ocupațiunii, și 5 percente a se elibera de școală e prea mult, ear nu 25%.

Dacă în Boița s'au eliberat de a frecuenta școala 25% din băieții obligați, atunci ar fi în aproape jumătate comunele române a se elibera 50% de băieți dela frecventarea școlii.

După starea de ați a românului la nice un cas nu poți lua mai mult ca cel mult 5% a se elibera legalmente dela frecventarea școlii. Ear celelalte vre-o 35—40%, cari nu frecventează școala, sunt absențari nelegale.

Cauzele pentru cari aceasta sumă mare absenteza neeliberați dela școală, vor fi, că: 1. învățătorul cu preotul și comitetul parochial nu-și vor face datoria în deajuns și 2. că organele politice, nu sprijinesc cauza noastră școlară conform legii.

Scim cu toții, că se află încă și ați părinți români, cari nu voesc a și trimite copii la școală. Causa e nescința, simțul de sclăvie, carele nice ați nu a perit cu totul din el; e apoi firesce și sîrăcia.

Încât pentru cei sîraci, cei competenți conform legii au a se îngrijii de ei, ca să poată cerceta școala; necercetarea firesce ar putea fi scusată numai iarna și nu și vara.

Ear față cu ceilalți părinți, cari nu-și trimit copii la școală, preotul și învățătorul prin învățături și îndrumări blînde, arătîndu-le însemnătatea și folosul, ce l'ar avea fiilor dela cercetarea școlii, să-i îndemne a și trimite pruncii la școală; ear cînd toate acestea nu vor ajuta, atunci să nu fim cu nice o cruțare.

Dacă Germania cea cultă de ați nu ar fi luat cu seculi înainte măsuri aspre contra celor ce nu-și îplineau datorințele, contra părinților, ce nu-și trimiteau copii la școală, sigur ați nu ar sta pe treapta, care sta. Ba chiar și ați se vedu casuri în Germania de e silită a lua măsuri aspre de pedepsă față cu părinți nepăsători, renitenți și încă pedepse mai aspre ca la noi.

Dacă în Germania unde cultura a ajuns la un grad așa de mare de desvoltare, așa s'a făcut și așa se face și ați, atunci și noi nu putem să facem alt ceva, decât să lucrăm din toate puterile noastre întărită, ca față cu părinții cei trîndavi, renitenți și nepăsători, cari nu îngrijesc de interesele cele mai scumpe ale fiilor lor, dîndu-i la școală, — cînd nu este încătrău, să se aplice măsuri constrîngătoare.

Dacă organele noastre își fac datorința ear organele politice nu ne sprijinesc, pedepsind pe cei nepăsători, nu avem altă cale, decât să arătăm starea lucrului organelor superioare, totdeauna la tîm-pul seu.

În S-Sebeș d. e. sunt obligați a frecuenta școala rom. gr. or. cam 700 — (șapte sute) dela 6—15 ani; din cei dela 6—12 cam 500, vre-o 20—30 numai nu frecventează școala, adecă cam 5%; absențiile s'au dat totdeauna regulat; s'a pedepsit însă numai în anii trecuți și numai unii, și aceasta de regulă se întemplă după finea anului școlar. De doi ani însă nu s'a pedepsit nimenea, deși s'au făcut arătările cuvenite organelor superioare.

Dacă astfel stă lucrul și în alte multe locuri, atunci cred, că ar fi de lipsă ca Ven. Cons. să întrevină la organele politice competente, ori chiar la In. Ministru de culte, pentru a îndruma organele politice competente ca cu toată serioșitatea și punctual să se intereseze de cauza noastră școlară, acomodîndu-se strict legii.

Căci în forma aceasta școala noastră față cu acest punct e privită de un ce de tot neînsemnat, ba eu o privesc chiar luată în un felu de batjocură.

Atât față cu băieții, cari nu frecventează de loc școala.

(Va urma.)

Hațeg, 13 August, 1887 st. n. Dle redactor! Subscrișii conduși de idea de a promova simțul de păstrare și economie la poporul nostru, — convinși fiind, că ori-ce scopuri salutari se pot ajunge mai cu înlesnire prin asociațiuni, am luat inițiativa înființării unei asociațiuni de anticipațiune și credit cu reședința în Hațeg, cu următorul program:

I. Durata asociațiunii e pe timp nedeterminat.

II. Titlul asociațiunii: „Hațegana” asociațiune de anticipațiune și credit.

III. Scopul e: a da împrumuturi, a primi bani spre păstrare și fructificare.

IV. Capitalul asociațiunii se va compune din cel puțin 100 părți fundamentale (acțiuni) a 50 fl. v. a.

V. Ca membru al asociațiunii poate fi ori-cine cu caracter nepetăr, care va plăti la subscriere tacsă de înscriere cu 2 fl. după fie-care parte fundamentală (acțiune) — și 2 fl. ca rata primă din o acțiune, restul se va plăti conform dispozițiilor făcând de adunarea generală constituantă în rate lunare de câte 2 fl. v. a.

Fie-cărui membru îi sta însă în voe liberă a solvi și de odată sumenta întreagă, ori deodată mai multe rate din părțile fundamentale (acțiuni.)

Tacsă de înscriere, și rata primă e a se solvi imediat la subscrierea coalei.

VI. Fundatorii asociațiunii nu-și rezervă nici un drept prerogativ față de ceilalți membri.

VII. Cu privire la art. de lege XXXVII din 1875 § 152 subscrișii primesc pentru plătirile vacante până la adunarea generală constituantă responsabilitate solidară, — asemenea și membrii fundatori prin subscrierea lor pe coala de sub-scriere, dechiară, că iau asupra-le obligamentul prevădută în §. 153 al citatului art. de lege.

Drept aceea încă în 12 Iunie a. c. în conțelegere cu mai mulți cetățeni, am emis o coală pentru subscriere de acțiuni.

Zelul, cu care a fost îmbrățișate subscrierile de acțiuni ne-a procurat convingerea firmă, că basa înființării acestei asociațiuni și până acum e deplin asigurată.

Ne ținem însă de datorință și pe calea publicității a trage atențiunea P. T. Domni, cari voiesc să intre ca membri în sinul asociațiunii noastre să binevoiască pentru subscriere și celelalte a se adresa la dl avocat Michail Bontescu în Hațeg.

Tot cu aceasta ocaziune, conformându-ne legilor și prescripțiilor sustătătoare, — ne permitem cu toată stima a invita pe P. T. domni membrii, subscribenți ai asociațiunii noastre, să binevoiască a participa sau în persoană sau prin plenipotențiați la adunarea generală constituantă, ce se va ține în 29 Septembrie 1887 st. n. la 11 oare antemeridiane în casa domnului B. Popoviciu din pieța Hațegului.

Obiectele de pertractare sunt:

1. Raportul inițiatorilor.
2. Constituirea adunării.
3. Desbaterea și votarea statutelor.
4. Alegerea directorului asociațiunii și a funcționarilor.
5. Alegerea comisiunii de supraveghiere.
6. Alegerea consiliului administrativ.
7. Desemnarea foilor pentru publicările asociațiunii.
8. Eventuale propuneri.

Michail Bontescu.
adv.

Ioan Muntean.

Alesandru Serafim.

Varietăți.

* (Serbarea zilei născerei Maiestății Sale.) În biserica noastră din cetate, la sfârșitul s. liturgii Escel. Sa I. P. S. Domn arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, a cetit frumoasa rugăciune bisericească, întocmită anume pentru astfel de ocaziuni.

Miliția a serbat înalta zi astfel: În preseara zilei a fost retragere cu musica regimentului de infanterie Nr. 82. Dimineața la 5 oare o baterie ușoară din reg. art. de corp Nr. 12 a descărcat în intervale de câte 7 secunde 24 împușcături de tun; tot pe vremea aceea musica militară eși din căsarma cea mare și percurse, cântând, stradele principale ale Sibiului. La 8 oare toate trupele dislocate din Sibiul au eșit pe locul cel mare de exercițiu, la 9 oare se începu missa militară, la care luară parte toate trupele sub comanda colonelului baron Pach de Hausenheim și Hohen Eppau. Parada a fost de tot solemnă și pompoasă, o mulțime de public a luat parte, chiar și de prin satele vecine. La o oară după ameați s'a ținut un banchet festiv, la care s'a ridicat toast pentru Maj. Sa și pe acel timp s'au descărcat pușcături de tun pe locul cel mare de exercițiu.

* (Petreceri în lagărul din Bruck.) — Cu datul 4/16 August din Bruck ni se scrie: Din incidentul serbării zilei născerei Maiestății Sale, Alteța Sa archiducele Rudolf, a spendat o sumă de 30,000 fl. pentru îmbunătățirea menagiului în aceasta și pentru întreaga garnisoană, ce se află în Bruck. Totodată Alteța Sa și-a exprimat dorința, ca fiecare naționalitate din armată să se producă cu ceva național cu aceasta ocaziune. Astfel regim. 84, compus

din nemți de prin Austria de jos, se va produce cu un joc țărănesc și cântece populare. Regim. 12, slovaci de pe la Komorn, — se va produce cu nise jocuri naționale. Regim. 83, sârbi de prin Banat, se va produce cu jocul național „Colo” și „Grenadiermarsch.” Regim. 31, români din ținutul Sibiului, 13 inși, între cari 3 sunt voluntari — vor juca „Călușerul” „Bătuta” și jocul „Turca”; ear ungurii se vor produce cu jocuri de ale lor naționale și unele scene din viața de „betyári” de prin puste. Alteța Sa archiducele va asista la toate aceste producțiuni.

* Pentru sosirea Maj. Sale în Deva se fac o mulțime de pregătiri. Supra-locotenentul Iosif Benkó dela garda de corp a cavaleriei ces reg. a fost în Deva pentru a îngriji de grașduri. Cu privilegiul venirii Maj. Sale vor sosi 92 de cai și 6 cară; și decumva regele României ar veni la Deva se vor mai procura încă 8 ecuiage. — Cuartirul archid. Iosif va fi în casa dlui Hollaky. Măestrii de cuartir ai archiducilor Albrecht și Wilhelm încă n'au sosit.

* Ministeriu de războiu din România a dat un ordin circular tuturor comandanților pentru concentrarea rezerviștilor. Concentrarea se va face dela 10 Septembrie până în 10 Octobrie.

* (Medici scolari.) Pentru medicii scolari și profesorii de igienă la scoalele medii se va ține un curs special dela 15 Septembrie până la 15 Decembrie la universitatea din Pesta. Cei ce vor să fie admiși la acest curs își pot înainta petițiunile până la 10 Septembrie n. la decanatul facultății de medicină.

* (Convocare.) Membrii comitetului central al reuniunii învățătorilor români din districtul Zarand P. T. DD. Vasiliu R. Dămian, președinte districtual, Sabin Piso, președinte al despărțământului Secărêmb, G. Foras, președinte al despărțământului Hondol, I. German, v pres. al reuniunii districtuale, P. Rimbaș, secretar din Brad, Ales. Vlad, secretar din Banpatak I. Anghel, bibliotecar din Brad, P. Mihuț din Secărêmb, Avram Mihuț din Boița, G. Ignaton Ormindea și Alesandru Iovan din Hondol — membrii în comitet sunt invitați a participa la ședința comitetului, ce se va ține la 14/26 August 1887 în sala gimnasiului din Brad la oarele 10 antemeridiane.

Obiectele.

1. Censurarea raportului comitetului central despre activitatea despărțământelor reuniunii.
2. Censurarea rațiociniului pro 1886/7.
3. Stăvirea bugetului 1887/8.
4. Cetirea și censurarea disertațiilor și a temelor date membrilor spre lucrare pentru adunarea generală.
5. Eventualia.

Dela comitetul central al reuniunii învățătorilor români din districtul Zarand, Brad la 31 Iuliu v., 1887.

Vasiliu R. Damian,
președinte al reun.

I. German,
v-președinte.

* (Têrgul de țeară.) Têrgul anual de țeară din Sibiul se începe în luna lui Septembrie st. n. și anume: têrgul de oi în 2 Septembrie; têrgul de vite cornute și de cai în 9 Septembrie. Têrgul principal în 14 Septembrie.

* (Sinaia și „esárdás”-ul.) . . . !? Cetim în jurnalul „Hermannstädter Zeitung” de aici, că în 14 l. c. n. capela națională din Cluș a lui Ludovic Pongrácz, atât a încântat pe înalții oaspeți dela Sinaia, încât din o deosebită dorință prea înaltă s'a cântat numai *ciardașuri*, valzere și polci, dintre cari unile au fost acompaniate de solo pe cîmbal. Maj. Sa regele Carol și înalții oaspeți erupseră de mai multe ori în aplause, pe lângă cari s'au mai adaus, se înțelege și o remunerațiune regească. — De i așa, mai scii, dacă nu se va muta capela maghiară, care la Sibiul nu s'a cam prea bucurat de așa vestite simpatii, la Sinaia, ca să eșecute tot *ciardașuri*. Asta n'o scim, scim însă, că plaiurile românesce sunt poetice numai când răsună *doinel* și cântecele române . . . și sunt de tot posomorite la auzul *ciardașilor*. Să vorbimăscă „*Peleșul*” în povestile lui. . . !?

* (Timpul.) Dilele lui Cuptoriu au adus un zădăf de nesuferit. Diua căldura era peste măsură, ear noaptea vremuri tari cu fulgere și trăsnete fără însă să plouă. Joi în 6 Aug. zădăful s'a ajuns culminațiunea. După prânz s'a lăsat un întunec teribil și un înfricoșat orcan a rupt arbori din rădăcină, a descoperit case, a dărîmat coperișe și a causat daune enorme. Noaptea s'a repetat din nou înfricoșata privesc cu tunete și trăsnete. Acum vremea s'a răcit.

* (Concert.) Artistă Julia Cocorescu, care se bucură de o vază mare la concetățenii sei bucureșteni, a dat un concert în Tușnad. Numitei artiste i-a oferit concursul dșoara Olga Grigorovici violinistă, și d-na Prager. Toți cei ce petrec în Tușnad au luat parte la acest concert cu program foarte variat și bine întocmit. Succesul a fost strălucit.

* (Căldurile cele mai mari.) — Eată o statistică despre căldurile cele mai mari, ce s'au simțit în diferitele epoci în Europa. În 627, căldura fu atât de mare în Francia și Germania, în cât fântănele secară și un mare număr de persoane muriseră de sete. În 870, munca câmpului fu suspendată, muncitorii, cari voiau să persiste în munca lor sub cerul liber, fură loviți în foarte scurt timp de insolatie mortală. În 903, razele soarelui fură atât de tari, încât vegetația fu cu totul arsă ca sub acțiunea focului. În anul 1000, riurile secară, peștii putreziră, din care cauze se născu ciurma. În 1122 și 1132 fu o căldură toridă în Italia, unde vegetația fu cu totul distrusă. În bătălia de la Bela, 1260, mai mulți oameni fură omorâți mai mult de căldură de cât de armele inamicilor; toți muriau de insolatie. În 1277, 1303, 1304, 1615, și 1765, verile fură atât de călduroase, încât oamenii abia mai puteau trăi. În 1718, prăvăliile și teatrele se închiseră. Nici o picătură de apă nu cădu. În 1779 căldura fu atât de mare în Bolonia încât o mulțime foarte mare de persoane muriră sufocate. În Iuliu 1793 căldura deveni insuportabilă, legumele și fructele se uscară. În mai puțin de o oară, carnea se descompunea. În 1822, căldura fu însoțită de numeroase cutremure de pământ, cari causeră pagube însemnate în Alsacia. Căldura din 1832 aduse colera în Francia. La Paris muriră 20,000 persoane. Verile din anii 1845, 1846, 1849, 1860, 1870, și 1874 fură de asemenea foarte călduroase, dar ele nu prezentară aceleași inconveniente ca cele ce le precedară.

* (O lecțiune celor ce desprețuesc meseria.) Foaia săsească din Brașov „Krons. Ztg.” ne surprinde cu următoarea veste: Fiul directorului cassei de economii din Brașov, tinêrul Aug. Schwarz, a depus în anul acesta esamenul de maturitate la gim. ev. cu discuțiune. După depunerea esamenului a intrat ca învățăcel în fabrica de pele din Brașov a lui Iosef Dück.

* (Dare de seamă.) Petrecerea de vară arangiată la 7 August în favorul reuniunii femeilor române din Abrud și giur a fost bine cercetată și tare animată, deși numai cu 2 săptămēni mai înainte a mai fost o petrecere la „Detunata” — tot în favorul acestei reuniuni. La petrecerea din 7 August au încurs 208 fl. v. a. S'a spesat 57 fl. 43 cr. v. a. prin urmare a rezultat ca venit curat una sumă de 150 fl. 55 cr. v. a.

În numele comitetului venim a ne exprima cea mai călduroasă mulțămire tuturor on. domni, doamne și domnișoare, cari au binevoit a contribui și cu aceasta ocaziune.

Abrud, în 16 August, 1887.

Anna Gall,
președintă.

Alecsandru Ciura,
secretariu.

* (Mișcări în Germania.) Fortificarea pozițiilor la granița ruso-germană și mai ales la Thorn și Posen se continuă cu o mare activitate. În Bavaria renană se fac mari concentrări de trupe. La Wen-Ulm a sosit un regiment de ulani. La fortăreața Landau se vor așeza 8 baterii de câmp. La Spire și Kaiserlautern vor mai sosi încă trupe.

* La scoala normală superioară din București sunt de a se ocupa 6 burse și anume: trei pentru secțiunea de litere și trei pentru sciințe. Concursul se va ține la 25 Sept. 1887. —

* (Bibliografic.) „*Romänische Revue*”, pol. lit. Zeitschrift. Direction: Resicza, Banat. Herausgeber Dr. Cornelius Diaconovich. Heft VIII. pro August 1887 (III. Jahrg.) *Inhalt*: Die gr. or. romänische Kirche in Ungarn und Siebenbürgen. — Rundschau. (Die Rumänen hüben und drüben. — Vom Culturverein. — Sachsen und Rumänen. — Die rumänische Nationalität im ungar. Staate. — Der Ausflug des ungarischen Schriftstellervereins nach Siebenbürgen. — Irredentistisches.) — Dunăre Voinicul. Eine rumänische Volkssage, erzählt von P. Ispirescu, deutsch von Alexander Diaconovich. — Geographisches über Siebenbürgen, die Moldau und Walachei aus dem Jahre 1597. — Die Chronik des Huru und din grosse militärische Expedition in die Moldau des ungarischen Königs Ladislaus Cumanus *ad reducendos Cumanos fugitivos*. (Ein in der Geschichte Ungarns, so wie in der Geschichte der Nachbarländer verschwiegenes historisches Factum.) Von Sim. Mangiuca. (Forts.) — Literatur. („Die rumänischen Gesetze und ihr Nexus mit dem byzantinischen und slavischen Recht von Dr. J. L. Piç. — „Zur Geschichte der Bucovina“ von Dr. D. Onciul. — „Pädagogicum in Arad“ von J. Vuia.)

Loterie.

Mercuri în 17 August 1887.

Sibiul: 60 28 72 82 63

Vineri în 19 August 1887.

Buda: 68 36 4 38 63

